

Notat om betydningen av Interreg (kortversjon)

1. Interreg - et verktøy for grønn omstilling i hele Norge

Samarbeid på tvers av sektorer, forvaltningsnivåer og nasjonale grenser i tråd med bærekraftmål nr.17 vil være nødvendig i møte med de framtidige utfordringene.

Norges og EUs mål med regional- og distriktpolitikken er langt på vei sammenfallende. Det legges vekt på regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner/kommuner i alle deler av landet/unionen.

Europas grønne giv inspirerer og driver fram grønn omstilling og grønn konkurransekraft i hele Europa. Dagens regjering ønsker å bli en strategisk partner til EU i gjennomføringen av Europas grønne giv (jfr. statsminister Støres møter med EU-topper i Brussel i uke 22.2 2022).

Vi har dårlig tid for å gjøre de nødvendige omstillingsgrepene i retning av et mer bærekraftig, mer klimavennlig og smartere samfunn. Det er behov for å styrke kompetansen - dele og lære. Samarbeid og partnerskap på tvers av landegrensene og samskaping må utgjøre en bærebjelke i utviklingen.

Interreg er et godt verktøy for dette! Grønn omstilling og bærekraftig utvikling – økonomisk, sosialt og miljømessig – er grunnpilarene i de nye programmene for 2021-2027. Både samarbeid over grensene med Sverige, Danmark og Finland - men også med øvrige Norden, Baltikum, Polen, Nederland, Belgia, Frankrike, Tyskland, Irland og det sørlige og østlige Europa. Grønn og blå verdiskaping i hele Norge vil kunne dra nytte av de nye Interreg-programmene, men det krever at Norge legger inn tilstrekkelig med penger og etablerer forutsigbare rammebetingelser for å koble på og støtte oppunder norske partnere.

2. Hvordan bidrar Interreg til regional- og distriktsutvikling og det grønne skiftet i Norge på viktige områder/sektorer?

Interreg-prosjekter med norsk deltakelse har bidratt til erfaringsutveksling, kompetanseutvikling og nettverksbygging, men også til pilotering og demonstrasjon av løsninger, på tvers av land som støtter opp om mange av prioriteringene i Hurdalsplattformen. Prosjektene har bl.a.:

2.1 Landbruk og mat en nøkkelfaktor for bosetting og sysselsetting

- Fremmet tradisjonsmat og effektivisert distribusjonen til forbrukere og tilreisende.
- Lagt grunnlag for en grenseoverskridende storskala-produksjon av insekter til mat og fôr for det europeiske markedet.
- Bygget opp kunnskap om hvordan, og i hvilken grad, alternative driftsformer om matproduksjon i landbruket ivaretar og viderefører en biokulturell arv.

- Bidratt til å etablere produksjon av fiskefôr i grenseområdene til Sverige, basert på råstoff fra skogen i form av fôrproteiner
- Identifisert og formidlet informasjon om nye forretningsmuligheter innenfor småskala matproduksjon.
- Utviklet innovative landbrukspraksiser som fremmer ressurseffektivitet, bevaring og beskyttelse av miljøet i konteksten av klimaendringer.
- Utviklet metoder for mer bærekraftig planteproduksjon som bekjemper ugress og minimerer sopp-toxiner i havre.
- Lagt grunnlag for unike nye mat- og drikkeprodukter som bruker nordlig korn som hovedingrediens.

2.2 Sirkulær økonomi – muligheter i den grønne omstillingen

- Utviklet og testet nye metoder for å resirkulere og gjenbruke betongavfall bl.a. i et kaldt klima.
- Lagt til rette for at avfall fra én industriktør blir brukt i produksjon av en annen industriktør, med pilotprosjekt i Orkanger (Trøndelag) - der det varme vannet fra silisiumsmelteverket blir brukt i kjøttproduksjon i en kylling-fabrikk for å spare kraft.
- Etablert tre klynger og utarbeidet miljømessige og økonomisk levedyktige sirkulære forretningsmodeller for små og mellomstore bedrifter i fiskereds-kapsindustrien.

2.3 Miljø, klimatilpasning og vannforvaltning

- Laget felles forvaltningsplan, [system for miljøovervåkning], flerbruksplan og tiltaksplan gjennom tre-lands samarbeid i Pasvik/Grense Jakobselv.
- Utviklet blå-grønn infrastruktur for bedre motstandskraft mot ekstreme værforhold som bl.a. flom.
- Hindret mikroplast (f.eks. plastgranulat fra kunstgressbaner) fra å havne i havet via elver og vassdrag.

2.4 Kompetanse og arbeidsmarked nødvendig for det grønne skiftet

- Fremmet innovasjon, lagt til rette for forretningsutvikling og forbedret kompetanseforsyningen på arbeidsmarkedet i Barentsregionen gjennom å koble studenter og næringslivet.
- Økt interessen for realfag hos elever i grunnskolen på tvers av grensene i Nordområdene og utviklet arbeidskraft til det grønne skiftet og til olje og gass-industrien.
- Testet forskjellige metoder og verktøy for å se hvordan vi kan tette gapet mellom næringslivets behov for kompetanse og det som finnes i arbeidsmarkedet. Kartlagt innovasjonskapasitet og omstillingsgrad hos medarbeidere i 7 bedrifter på Mongstad industripark og utviklet Fagskulemoduler for nye metoder under akvakultur
- Styrket digital kompetanse og økt bruk av IKT-verktøy blant små- og mellomstore bedrifter i Trøndelag som fremmer konkurransekraft blant SMB-er i distriktene i fylket.

2.5 Natur- og kulturarv som grunnlag for bosetting og utvikling i distriktene

- Økt bevisstheten og styrket kunnskapen om samisk kulturlandskap i kystområdene inkl. synliggjøring av samisk språk og tradisjonell språkbruk overfor kommuner, lokalsamfunn, foreninger, næringsliv og institusjoner.
- Utviklet metoder og løsninger for bedre bevaring av natur og kulturarv i grenseområder i nord gjennom samarbeid mellom 12 grenseparker.
- Fremmet bruken av det samiske språket på ulike arenaer og lagt til rette for at det nå opprettes en felles nordisk institusjon for samespråksamarbeid.
- Lagt til rette for mer helhetlig kulturminnevernforvaltning i kystsonen på Agder og bedre balanse mellom vern og bruk/utnyttelse av kulturminner, som også gir forutsetninger for mer bærekraftig kystturisme.

2.6 Bærekraftig turisme og destinasjonsutvikling

- Skapt 418 helårsarbeidsplasser, bidratt til økte investeringer og omsetning, samt stimulert start-ups i prosjektregionen (Norge, Sverige, Finland).
- Fremmet bærekraftig destinasjonsutvikling over grensen mellom Norge og Sverige gjennom utvikling av total-tilbud for turisme i en større geografi, som har bidratt til betydelige investeringer i regionen – inkl. etablering av felles internasjonal flypass.
- Kartlegging av kultursensitiv turisme i Arktis som grunnlag for mer bærekraftig turisme og bedre produkter.

2.7 Bio-økonomien en viktig del av den grønne konkurransekraften

- Digitalisert innovasjonsprosesser i landbruket i grisgrendte strøk, og kartlagt både nærings sammensetningen og hele verdikjeden fra produksjon til ferdig produkt i Innlandet. Etablert digital plattform Bioboard som en møteplass og innovasjonsarena for bioøkonomiutviklere.
- Etablert ni nye fyllestasjoner og fire nye produksjonsanlegg for biogass på ulike steder i Viken og Oslo. Drøyt 20 kommuner og bedrifter har besluttet innkjøp av mer enn 500 biogass-kjøretøy.

2.8 Grønn transport og mobilitet i distriktene

- Skapt forutsetninger for å redusere utslipp fra persontransport i distriktene gjennom produksjon av null-utslippsdrivstoff som alternativ – f.eks grønt hydrogen fra vindkraft, og utbygging av energistasjoner og ladeinfrastruktur.
- Etablert testarena for El-fly og autonome luftfartøy på Røros som bl.a. flyr blodprøver til Trondheim og melkeprøver til TINE.
- Utviklet interaktive verktøy som kan hjelpe innbyggerne med å finne bærekraftige mobilitetstilbud i sin region (Agder) og spore mobilitetsstrømmer geografisk.
- Bedret utnyttelsen av eksisterende rammevilkår og formidlet støtteordninger til el-kjøretøy som har medført økning i antall el-kjøretøy i kommunal sektor.

2.9 Teknologi og innovasjon støtter opp om distriktsutvikling

- Målt og testet isforhold med tanke på industriell utvikling og operasjoner i Barents-regionen og i Botniske viken, og utviklet avanserte modeller, kunnskap og kompetanseutvikling om isforhold.
- Gjort støttesystemet og førstelinjetjenesten for entreprenører bedre tilpasset markedet og brukernes behov på ulike steder i Møre og Romsdal, og medvirket til at flere starter bedrifter som overlever oppstartsfasen.
- Økt innovasjonsevnen i landlige områder i Vestland fylke gjennom å skreddersy trippel-helix samarbeid til lokale forhold, som i sin tur skaper forutsetninger for flere og mer levedyktige bedriftsetableringer, økt sysselsetting og redusert fraflytting av unge.
- Utviklet metoder for å ta i bruk havets ressurser på en bærekraftig måte som bidrar til nye arbeidsplasser.

2.10 Helse og omsorg

- Utviklet kunnskap, fremmet innovasjon og næringsutvikling for bedre framtidrettede helse og omsorgstjenester i kommunene.
- Identifisert alternative løsninger tilpasset et individuelt hjelpebehov gjennom bruk av velferdsteknologi.
- Forbedret rådgivningen og utviklet nye diagnostiske verktøy i forhold til flått-bårne sykdommer (TBE), og ny metode for å vise forekomsten av TBE blant husdyr, ville dyr og produksjonsdyr.

2.11 Klima og grønn energi

- Lagt til rette for grønn omstilling og en mer klimavennlig utvikling i utvalgte utkantbyer i Viken gjennom økt bruk av fornybar energi og reduserte utslipp fra bygninger og transport, samt redusert byspredning.
- Knyttet kjøretøy til strømmettet og brukt batteri som buffer for el-biler under Arktiske forhold (Longyearbyen som case i Norge). Demonstrert elbilers potensial som energireserve for kullkraftverk.
- Demonstrert mulighetene som ligger i utslippsfrie anleggsmaskiner gjennom «grønne» anskaffelser.
- Via samskaping utviklet ideer som grunnlag for grønn energiomstilling i maritim og offshore sektor og elektrifisering av fritidsbåter og ladeinfrastruktur.

2.12 Miljøforvaltning

- Skapt forutsetninger for mer bærekraftig fler-artsforvaltning av vilt (elg, ulv og jerv) mellom Sverige og Norge. Har forbedret samspillet mellom kultur og naturarv og redusert konfliktnivået.
- Samarbeidet om tiltak for å bevare fjellreven – styrke og gjenopprette delbestander som har en naturlig utbredelse i grenseregionene.

07.04.22/underlag utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av nasjonale kontaktpunkt og forvaltningsmyndigheter for de Interregprogrammene Norge deltar i.